

VILIJEM POL JANG

LAŽI O
BOGU
*u koje
verujemo*

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

William Paul Young
LIES WE BELIEVE ABOUT GOD

Copyright © 2017 by William Paul Young
First published by ATRIA BOOKS, 2017.

Translation copyright © 2018 za srpsko izdanje,
LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Skotu Klosneru, mom najboljem prijatelju.
Ti si mi prvi rekao da, koliko god da zabrljam,
nikad nećeš otići.
Hvala ti!*

*Timu, mom bratu.
Tvoj život je pun pitanja, uglavnom neizgovorenih,
ali važnih. Ti si važan!
Volim te!*

Sadržaj

Predgovor	13
Uvod	25
1. „Bog nas voli, ali mu se ne dopadamo.“	31
2. „Bog je dobar. Ja nisam.“	37
3. „Bog drži uzde u rukama.“	45
4. „Bog se ne potčinjava.“	51
5. „Bog je hrišćanin.“	57
6. „Bog želi da me upotrebi.“	65
7. „Bog je više on nego ona.“	71
8. „Bog želi da bude na prvom mestu.“	81

9. „Bog je čarobnjak.“	89
10. „Bog je čistunac.“	99
11. „Bog blagosilja moju politiku.“	105
12. „Bog je stvorio (moju) religiju.“	113
13. „Neophodno ti je spasenje.“	121
14. „Bog ne mari za ono do čega mi je stalo.“	127
15. „Pakao je odvojenost od Boga.“	133
16. „Bog nije dobar.“	139
17. „Krst je bio Božja zamisao.“	147
18. „To je bila samo slučajnost.“	153
19. „Bog zahteva žrtvovanje dece.“	161
20. „Bog je nebeski Deda Mraz.“	169
21. „Smrt je moćnija od Boga.“	175
22. „Bog nema veze s mojom patnjom.“	181
23. „Nećeš naći Boga u kutijama.“	187
24. „Nisu svi Božja deca.“	193

25. „Bog je razočaran u mene.“	199
26. „Bog me voli zbog onoga što mogu da ostvarim.“	205
27. „Greh nas odvaja od Boga.“	211
28. „Bog je jedan i sam.“	219
<i>A catena: Božja drama iskupljenja</i>	225
Pogovor Ditriha Bonhofera	233
Izjave zahvalnosti	235
O autoru	237

LAŽI O
BOGU
*u koje
verujemo*

Predgovor

Većina hrišćana duboko želi da bude verna Jevanđelju, baš kao i većina stručnjaka za Sveto pismo. No, šta zapravo čini tu vernost i kako se ona postiže jeste drugo pitanje. Pre nekoliko meseci, pročitao sam knjigu pod naslovom *Četiri pogleda na pakao*. Četvorica naučnika, rešenih da budu verni Svetom pismu, predstavila su četiri potpuno različita i svakako međusobno suprotstavljena pogleda na biblijsko učenje o paklu. Ti pisci verovali su da predstavljaju istinsko učenje Jevanđelja. No, razlike u tumačenjima naglašavaju činjenicu da je reč o još nečemu osim o „čitanju Biblije“. Vrlo često, najdublje i najzanemarenije pitanje jeste: *kako treba* čitati Bibliju. Šta znači čitati Bibliju ispravno? Kako donosimo zaključke?

Neki moji prijatelji smeju se takvim pitanjima. „Bakstere“, uzvikuju oni, „sve ti piše na jasnom engleskom! Svaki častan čovek može da shvati šta tamo piše.“

No, činjenica je da svi mi u čitanje Biblije unosimo svoje porodične predrasude, lična iskustva i načine razmišljanja na koje smo navikli. Baš kao što ne čujemo sopstveni naglasak, ne možemo da uvidimo sopstvene pretpostavke – pretpostavke koje oblikuju ono što posmatramo i način na koji posmatramo. Ovo se, naravno, posebno odnosi na ono što „vidimo“ u *jasnom* biblijskom učenju. Važno je da porazmislimo o načinu na koji čitamo Bibliju.

To isto tvrdi i Nikolas Tomas Rajt u svojoj novoj knjizi *Dan kada je otpočela revolucija*. Rajt pažljivo iznosi pretpostavku za koju veruje da je šira, biblijska slika onoga što mnogi nazivaju metanarativom, to jest velikom teorijom biblijske priče kojom se zatim rukovodimo u tumačenju pojedinosti. Ta velika slika navodi ga da ozbiljno osporava doktrine koje se u protestantizmu veoma dugo smatraju „jasnim i očiglednim“ doktrinama. Bilo da smo saglasni s Rajtovim stavom ili nismo, ta velika slika nam omogućuje da (svidelo nam se to ili ne) čujemo svoj naglasak i makar zapazimo

svoje predrasude – predrasude koje imaju ozbiljan uticaj na ono što smatramo „očiglednim“.

Moj dragi prijatelj Pol otišao je sada dalje od svojih divnih i izazovnih romana i ponudio nam jasniju knjigu o onome u šta veruje – *Laži o Bogu u koje verujemo*. To je sjajna knjiga, ali baš kao i *Četiri pogleda na pakao* i *Dan kada je otpočela revolucija* i ona počiva na vrlo čvrstom temelju pretpostavki. Kako Pol određuje šta je laž a šta je istina? Uveravam vas, u knjizi ima mesta na kojima će poneko mahnuti rukama i pomisliti: „Da li je naš brat sišao s uma?“ Kada se naša shvatanja šire biblijske priče razlikuju, onda se razlikuju i naša uverenja o pojedinostima, pa sve „vidimo“ različito.

Dakle, šta je osnova Polovog stava? Koja su njegova temeljna uverenja? Kako on vidi široku biblijsku priču koja toliko utiče na njegove stavove i određuje šta je istina, a samim tim i šta su laži koje treba osporiti? Ako budete strpljivi, povećću vas iza zavese i izložiću vam ta uverenja jasno i pošteno koliko sam u stanju. Jer ovde smo Pol i ja braća, koračamo zajedno i ono u šta verujemo oblikuje način na koji razmišljamo o brojnim biblijskim i ljudskim temama.

Pol i ja se slažemo da Novi zavet pršti od rado-sne uverenosti da je Isus Hristos otelotvoreni

Bog. On je položio život kako bi gresi čovečanstva bili oprošteni i kako bi porazio silu smrti koja porobljava ljude i kao ovaploćenje života ustao je iz mrtvih. Jevanđelja i poslanice, koji čine Novi zavet, pokušaji su da se istraži i izrazi značenje Isusovog prisustva na zemlji i njegove smrti. Apostoli, posebno Jovan i Pavle, shvatili su zapanjujući značaj samog Isusovog identiteta kao sina Božjeg otelotvorenog, razapetog, vaskrslog i vaznesenog. Apostol Pavle vidi Isusa uz njegovog Oca pre Postanja kao Onoga u kome i kroz kojeg je ljudski rod stvoren i primio dar milosti. (Druga poslanica Timoteju, 1:9) i kao Onoga kroz koga nas je Otac odabrao i predvideo za usvojenje pre nastanka sveta (Poslanica Efescima, 1:4-5). Apostol Pavle vidi Isusa kao Onoga *u kome, kroz kojeg, za koga i kojim* je sve stvoreno na nebu i na zemlji, kao Onoga koji je postojao pre svih stvari i kao Onoga kroz kog sve postoji i traje. (Poslanica Kološanima, 1:16-17).

Za Pola Janga i za mene takve misli su zapanjujuće i vredne najozbiljnijeg razmišljanja. Apostol Pavle misli da je Isus bio uz Oca pre Postanja i vidi Isusa kao središte božanskog plana za čitav svemir. Zaista, on izjavljuje da su Isusov otelotvoreni život, smrt, vaskrsnuće i vaznesenje skup svega na

nebu i na zemlji (Poslanica Efescima, 1:10). To su ozbiljno radikalni stavovi, ma čiji bili, u drevnom i savremenom svetu.

Veliki apostol Jovan slaže se sa zapanjujućim slikama i mislima apostola Pavla o Isusu kao o većitoj Reči Božjoj, licem u lice s Ocem pre Postanja, i kao Onoga u kom je sve stvoreno. Jovan naglašava: „Sve kroz njega postade, i bez njega ništa ne postade što je postalo.“* (Jevanđelje po Jovanu, 1:1-3). Razmislite o tome. Apostoli Jovan i Pavle, a i ostali, kako mi se čini, smatraju da nikada nećemo naići ni na šta što nije nastalo u Isusu i kroz Isusa Hrista i što on neprestano, iz trenutka u trenutak, ne odražava. Te temeljne misli o Isusu oblikovale su apostolski um, stvarale i preobražavale njihovo viđenje Boga, čovečanstva i postanka sveta, s razapetim i vaskrslim Isusom u središtu svega. Sâm Isus izjavljuje: „Ja sam svetlost svijetu; ko ide za mnom neće hoditi po tami, nego će imati svetlost života.“ (Jevanđelje po Jovanu, 8:12).

Iako je ovo dovoljno da shvatimo Jangove temelje, dozvolite mi da se ukratko pozabavim

* Citati iz Biblije: *Sвето писмо Старога и Новога завјета*, превод: *Стари завјет* Đura Daničić, *Novi zavjet*: Komisija Svetog arhijerejskog sinoda Srpske pravoslavne crkve, Beograd, Sveti arhijerejski sinod Srpske Pravoslavne crkve, 2017. (Prim. prev.)

istorijom. Kad su se vesti o Isusu – o razapetom i vaskrsлом Sinu i Tvorcu – proširile Sredozemljem i dalje, sudarile su se s postojećim kulturama i pogledima na svet, s ukorenjenim predrasudama i uvreženim shvatanjima. Identitet Isusa Hrista kao Sina Božjeg, kao Onoga pomazanog u Svetom duhu, razapetog i vaskrslog, jednostavno nije imao nikakvog smisla za ljude, a značaj njegovog postojanja poljuljao je svuda pređašnje stanje. Vesti o Isusu preokretale su svet naglavce i izazvale sveopšte burno vrpoljenje unutar ljudske misli. Izbijale su vatrene rasprave, čak i ratovi. Mnogi vernici su živi spaljivani i razapinjani na krst kao mučenici.

Ko je zapravo Isus? Šta Njegovo postojanje znači? Odgovora je bilo mnogo. Kako da apostolsko viđenje Isusa Hrista ne uznemiri carstvo, bilo spoljašnje i sistemsko (versko i političko), bilo unutrašnje i lično? Iskušenje da se apostolski Isus pripitomi bilo je uvek prisutno i privlačno. Godine 325. episkopi iz čitave Crkve pozvani su u Nikeju (u današnjoj Turskoj) da sastave konačnu izjavu o Isusu. Rečiti i popularni sveštenik po imenu Arije, izneo je stav da Isus nije Bog, da nije *sasvim* Bog nego prvo i najviše Božje delo kroz koje je stvoreno sve ostalo. Aleksandrijski episkop

Aleksandar i drugi tvrdili su pak da apostoli poučavaju da je Isus otelotvoreni Bog. S vremenom je rasprava „rešena“ tako što se sabor saglasio da je Isus „iste suštine kao Otac“ (*homoousios to Patri*) i prema tome prihvatio Isusa kao potpuno božanskog, otelotvorenog, večitog Sina Božjeg i Tvorca svega na nebu i na zemlji. Ova misterija – ova kulturno nezamisliva tvrdnja da je Isus otelotvorenje Boga (potvrđena i na Konstantinopoljskom i na Halkidonskom saboru) – proglašena je središnjom istinom nad istinama hrišćanske vere.

Posledice ove tvrdnje su zapanjujuće. Ako je Isus jedno s Bogom i jedno s nama, onda sama njegova priroda kao potpuno božanska i potpuno ljudska mnogo govori o odnosu između Boga i čovečanstva i o svemu ostalom u vasioni. Da li je ovo jedinstvo božanskog i ljudskog jednostavno bilo Isusov rezervni plan, prilagođavanje na poluvremenu, hitro smišljeno i primenjeno posle „iznenađujuće“ Adamove propasti, ili gledamo u glavni, prvobitni i jedini božanski plan? Koliko ozbiljno treba da shvatimo potpuno jedinstvo između Isusa i njegovog Oca i Njegovo potpuno jedinstvo s nama kao slomljenim grešnicima? Zar mi ne stojimo u samom Isusu pred najvećom vesti u svemiru? Da li postoji nešto čime se to jedinstvo

između božanskog života božjeg i ljudskog života Isusovog ne bavi? Je li pogrešno (s tačke gledišta apostola i rane Crkve) pozabaviti se razmišljanjem o smislu samog Isusovog postojanja? Zar nije jedinstvo Isusa i njegovog Oca sama svetlost koja nas uči? Zar to nije svetlost života? Ili je to samo jedan od održivih temelja u razmišljanju o prirodi Božjoj, o tome šta znači biti čovek, o tome zašto je Isus umro na krstu, o onome što nazivamo socijalnom pravdom i o našem „globalnom selu“?

Atanasije, koji je na Nikejskom saboru bio uz episkopa Aleksandra, a kasnije i uz druge kao što su Grigorije Bogoslov i Ilarije iz Poatjea, proveo je čitav život braneći stav sabora o Isusovoj prirodi. Ja smatram da je razmišljanje o značaju Isusove prirode kao večitog sina Božjeg, sjedinjenog s našim ljudskim rodom u našoj grešnosti, zadatak pravih hrišćanskih teologa. Tu nalazimo metanarativ, širu priču iz večnosti koja oblikuje i utiče na naše viđenje Boga, ljudskog roda i postanka sveta. Na primer, kako da shvatimo činjenicu da je Isus – večiti Sin Božji pomazan u Svetom duhu, tvorac i hranitelj svega postojećeg – bio razapet, da je umro, da je sahranjen i da je trećeg dana ustao iz mrtvih i onda se vazneo Ocu u Svetom duhu? Treba li da smatramo da na nas same, naše neprijatelje, čitav ljudski rod i čitav svemir nije uticao

takav božansko-ljudski događaj? Apostol Pavle tvrdi da se nešto dogodilo nama i svetu kad je Isus umro. Kada je Isus umro i mi smo umrli i sav svet je umro (Druga poslanica Korinćanima, 5:14). A kad je Isus vaskrsnuo, smatra apostol Pavle, svi mi (mrtvi u grehu) oživali smo s Njim i vazneli se kroz Njega Ocu s desne strane, u jedinstvu Svetog duha (Poslanica Efescima, 2:4-6). Takvi stavovi nisu samo dopuna Pavlovim važnijim učenjima, nego su temelj njegovog razmišljanja i razmišljanja drugih apostola. Takvo zapanjujuće viđenje Isusa svakako je značajno i za svemir i za ljudsku vrstu, ali i za naše shvatanje Boga. Ponovo se postavlja pitanje: da li su Isusov život, smrt i vaskrsnuće bili samo rezervni plan? Ili je Isus, kao sin Božji, pomazanik, tvorac i hranitelj svega u kome smo svi mi – zar On nije svetlost koja obasjava tamu našeg uma i istina koja definiše Laži?

Posle godina rvanja s apostolskim učenjima i delima predvodnika rane Crkve mogu da vam iznesem svoju tezu. Ona nije savršena, ali je iskrena i mislim da će vam pomoći da shvatite stavove Pola Janga. Evo je:

Izgovoriti ime Isusa Hrista apostolima i čelnicima rane Crkve znači reći: „Očev večni Sin“ i reći „Sveti duh, Pomazanik“ i reći

„Tvorac i Hranitelj svega – otelotvoreni, raspeti, vaskrsnuli i vazneseni Oče.“ Prema tome, izgovoriti ime Isusovo znači reći da Trojedni Bog, ljudska vrsta i sav svemir nisu odvojeni, nego sjedinjeni u odnosu. On je savez između Trojednog Boga i ljudske vrste. U Njemu su nebo i zemlja, život blagoslovenog Trojstva i slomljeni ljudski život ujedinjeni. Isus je naše novo delo, naše usvojenje, naše učešće u božanskom životu, novi ugovorni odnos između Boga i čovečanstva, carstvo Trojednog Boga na zemlji.

Iz moje teze vidite zašto Pol i ja smatramo kako je opšteprihvaćeni stav da su ljudska bića odvojena od boga u suštini laž koja poriče samu Isusovu prirodu. Obojica razmišljamo o značaju Isusove prirode i o njoj govorimo u svakoj prilici. „Laži“ koje ova knjiga iznosi prepoznaju se kao laži kroz lupu Isusove prirode i onoga što nam Njegova priroda dovikuje o Bogu, o nama samima, o svemu postojećem, o našoj sudbini i o našoj budućnosti. Čitajući ovu izazovnu i oslobađajuću knjigu vidim Polovo viđenje Isusa i čujem ga kako kaže: „Prema tome, Bog ne bi rekao ovo ili ne bi postupio ovako. Prema tome, to je laž ili pogrešno tumačenje.“ Ne

morate se složiti s njegovim zaključcima, a ni ja sâm nisam siguran da se slažem sa svim što Pol kaže, ali razumem njegove namere. On pripada glavnim tokovima istorijskih hrišćanskih mislilaca koji se bave Isusovom prirodom i pokušavaju da dokuče svakodnevni značaj samog postojanja Isusa kao večitog Sina Božjeg u njegovom otelotvorenom jedinstvu s ljudskom vrstom u tami. On nas primorava da svoje jevanđeoske misli prilagodimo hristološkom tumačenju apostolskih stavova. Zar to nije suština vernosti Isusu Hristu? Ponosan sam što sam uz njega u ovom poduhvatu.

Naravno, treba govoriti mnogo više, a Pol to čini ovom knjigom. Dok čitate, možete pratiti kako Polov um radi. Kad prepozna laž, zapitajte se šta ga je to u vezi s Isusom navelo da pomisli da je nešto laž. Posmatrajte kako razmišlja i kako objašnjava svoje stavove o Isusu. Ko zna, možda ćete ga uhvatiti kako pravi hristološku grešku!

Ja znam ovo: ako ste spremni da pošteno saslušate Pola, otkrićete slobodu i radost u sopstvenom srcu. Nije lako kad vam se pomrse vijuge, ali na taj način apostoli nam govore da nas istina oslobađa.

Dr K. Bakster Kruger,
pisac *Povratka u kolibu i Patmosa*.

Uvod

Ova knjiga nastala je iz niza mojih tvitova pod naslovom: „Reči koje *nikada* nećete čuti od Boga“. Imam spisak od oko sto dvadeset pet malih izjava kao što su:

Beležim sve greške.

Ti si dete koje nikad nisam želeo.

Dozvoliću ti da zadržiš svoje najdragocijnije
laži.

Precenjuješ Isusa.

Potreban si mi.

Nadam se da ste shvatili zamisao. Kada slušamo ono negativno (ono što Bog *ne bi* rekao) čujemo i ono pozitivno iz drugog ugla. Ovaj postupak

je grub – može uzdrmati naše paradigme i pretpostavke – ali upravo to može i te kako da se isplati. S druge strane, postupak može doneti prosvetljenje i biti od pomoći. Slušajući nešto što Bog *ne bi* rekao, lakše ćemo razmotriti ideje za koje pretpostavljamo da su tačne i često tako razgoliti laži o Bogu koje izgovaramo sami sebi.

Jedan junak mog romana *Eva* u prvom poglavlju kaže nešto što postaje sve značajnije čitaocima: *Mudro odaberi pitanje. Jedno dobro pitanje vredno je hiljadu odgovora.*

Svet u kom sam ja stasavao nije naročito cenio pitanja. U najboljem slučaju bila su znak neznanja, a u najgorem smatrana su dokazom bunta. Svako ko se nije slagao s našom teologijom, naukom, čak i mišljenjem, bio je ili neprijatelj ili meta. Najvažnije je bilo – biti u pravu.

Kako su godine prolazile – a ja sticao mudrost, nadam se – u mom životu postajalo je važnije biti otvoren prema „hiljadama odgovora“ nego biti u pravu. Trebalo mi je dosta vremena da postanem dobar slušalac, onaj koji ne sluša samo da bi branio ili tvrdio, nego onaj koji u razgovoru dopušta da ga ospore, čak onaj koji menja svoje usvojene načine posmatranja.

U mlađim danima predstavljao sam se kao inteligentan i razuman čovek. To mi je omogućavalo

da se krijem unutar svojih ideja izbegavajući nered stvarnog života i iskrenih odnosa. Tu predstavu o sebi koristio sam kao odbrambeni mehanizam i bezbednosni zid kojima sam držao ljude na odstojanju. Mislio sam da sam ih obmanuo. No, ispostavilo se da sam pametan i kreativan, što mi je omogućilo da ostanem uzvišen i izolovan i da svojim rečima nanosim bol drugima. Možda biste me poštovali zbog ubedljivosti mojih argumenata, ali ne bih vam bio simpatičan.

Srećom, znatno sam se promenio. Unutrašnje zdanje moje duše bilo je potpuno i bolno uništeno, a moje slomljeno srce pretrpelo je temeljnu obnovu. No, kao i svakome od nas, ostalo mi je dosta „završnih radova“ na srcu i umu, a nove potrebe za tim neprestano se pojavljuju.

Odgajan sam u zapadnoj evangelističkoj protestantskoj tradiciji. Ne postoji čista baština; sve što je lepo i korisno upetljano je s ružnim i štetnim. Poluistine, čak i laži, kradomice se uvlače u naša srca. Kao plesan koja napadne umetničko delo, ovu nasrtljivu tamu treba pažljivo ukloniti kako ne bi oštetila ono izvorno i stvaralačko.

Ova knjiga ne predočava neoborive istine. Preispitivanja „laži“ ne završavaju se konačnim ili nepobitnim stavovima o određenim temama,

nego su uvod u šire razgovore. Svako poglavlje bavi se tvrdnjom u koju sam nekada verovao i od koje sam se odmakao. S nekima ćete se možda poistovetiti, s nekima pak ne. Možda ćete se saglasiti s mojim zaključcima, možda nećete. Neke ideje možda će izgledati kao veoma smele, a druge kao naivne i nepromišljene. U tome i jeste čudo našeg putovanja i lepota dijaloga i odnosa.

Ako u Jevanđelju postoji jedna ličnost s kojom se poistovećujem, onda je to čovek slep od rođenja. Na svom putovanju učio sam da vidim. Ponešto sam video prvi put, ponešto pak daleko jasnije nego pre. Iako sam mnogo učio, ne raspolazem dubinom znanja mnogih teologa koji su se posvetili određenim tekstovima i idejama. Zahvalan sam im na radu, njihova dela i reči su pravi dar.

Ono što ćete ovde pročitati govori mnogo toga o meni lično. Ovaj preobražaj moje teologije nije bio lak, ali je na mene povoljno uticao. Zahvaljujući tom unutrašnjem kretanju ja sam bolji muž, otac, sin, prijatelj i ljudsko stvorenje. Ako moje reči ne donose razjašnjenje, nadam se da moj život to postiže. Ponekad mogu samo da se izrazim rečima mog omiljenog junaka: „Bio sam slep, ali sada vidim.“

Zamoliću vas da dozvolite rečima ove knjige da vam istovremeno budu i prijatelji i protivnici. Prijatelji – zato što ne želim da vam išta što vam je sada dragoceno bude manje dragoceno kada pročitate knjigu. Protivnici zato što su nam svima neophodna pitanja o nama, o našim pretpostavkama i paradigmama. Mora se utvrditi imamo li oči da vidimo i uši da čujemo. U delima teologa, filozofa, psihologa i naučnika nalazio sam i prijatelje i neprijatelje, a bolji sam čovek jer sam dozvolio njihovim doprinosima da preoru tlo mog srca i uma, da opleve korov, da zasade biljke i da ih zalivaju – a neke čak i da odgaje do žetve. To nije uvek „zabavno“, ali je vredno truda.

Na kraju krajeva, u ovome smo zajedno. Vaše zdravlje je moje zdravlje. Vaš gubitak je moj gubitak. Češće odlučujemo da verujemo u laži nego da dozvolimo istini da napadne bezbednost naših predrasuda i zaštitnih bedema. Dijalog ne treba da bude borba za prevlast i međusobno ubeđivanje, nego odnos pun poštovanja. Svima su nam potrebni novi načini posmatranja. Meni svakako jesu.

Ponavljam, ova knjiga je niz ogleđa koji istražuju međusobno isprepletene ideje za koje tvrdim da su laži – laži u koje sam nekada verovao,